

CUPRINS

PREFAȚĂ	9
INTRODUCERE	29
Capitolul I. ISTORIOGRAFIA PROBLEMEI	33
Capitolul II. FAMILIA ȘI ȘCOALA	39
Capitolul III. UNIVERSITARUL	47
III.1. Gheorghe N. Leon – modelator de conștiințe și formator de caractere în mediile universitare din Cluj, Oradea și București	49
III.2. Contribuții la dezvoltarea doctrinei economico-financiare	61
Capitolul IV. OMUL POLITIC	99
Capitolul V. DE LA CONDIȚIA DE „URMĂRIT POLITIC” LA CEA DE „DEȚINUT POLITIC” ÎN REGIMURILE ANILOR 1940-1959	127
V.1. În vizorul Serviciului Secret de Informații și al Serviciului Special de Informații (1940-1944)	128
V.2. În anii procesului de „democratizare” a țării (1945-1947)	136
V.3. „Transferat” în atenția Direcției Securității Capitalei, arestat, închis și lichidat fizic în închisorile comuniste	177
CONCLUZII	219
BIBLIOGRAFIE	221
ANEXE	229

CONTENTS:

Chapter I. THE HYSTORIOGRAPHY OF THE PROBLEM	13
Chapter II. FAMILY AND SCHOOL	17
Chapter III. THE ACADEMIC	19
Chapter IV. THE POLITICIAN	21
Chapter V. FROM THE CIRCUMSTANCE OF BEING“POLITICALLY PERSECUTED” TO THAT OF “STATE IMPRISONMENT” BETWEEN 1940-1959	23
CONCLUSIONS	27

PREFAȚĂ

Istoria unei părți de lume ni se deschide nouă, celor din prezent, puțin câte puțin, în fiecare zi, dar numai dacă suntem atenți și conștienți de acest lucru, ori cel puțin atunci când ne luăm răgazul necesar pentru a privi/analiza/contempla sau chiar admira lucrurile “di-napoi”. Totodată, prezentul tumultos ne provoacă prin întrebări pragmatice, al căror răspuns vine și se răsfrânge *uno ictu* în modul în care este percepută importanța cunoașterii istoriei.

În acest context, demersul științific care descrie viața unui membru important al comunității academice, universitar care considerat de autoarea cărții „modelator de conștiințe și formator de caractere în mediile universitare din Cluj, Oradea, București” este binevenit și necesar.

Spunem că este binevenit, pentru că aduce în lumina comunității pe de o parte, modul în care universitarul Gheorghe N. Leon, a ales să se raporteze la elementele sociale ale vremurilor în care a trăit, precum și – în mod neîndoielnic – modul în care particularitățile sociale au determinat și influențat evoluția acestuia. Cronicarul Miron Costin ne-a lăsat o vorbă de odinioară care ne spune că nu sunt vremurile sub oameni, „ci bietul om sub vremuri”, iar vorbele sale sunt pe deplin confirmate de veacurile ce au urmat.

Spunem că este necesar, pentru că unul din răspunsuri la întrebarea pragmatică „De ce?” poate fi : Da, trebuie cunoscută, studiată istoria, mai ales pentru a ști și înțelege cine suntem. Covorul/țesătura prezentului nu este altceva decât împletirea firelor (cursurilor) istoriei de până acum. Pentru membrii comunității academice a Universității din Oradea, aducerea în atenția publicului larg, printr-un demers științific de calitate cum este cel de față, a momentelor și mai ales a persoanelor care compun istoria vieții universitare greu încercată din Oradea, este o datorie de onoare.

Documentarea care a stat la baza cărții este impresionantă atât prin cantitatea surselor, cât și prin calitatea acestora. Totodată, putem observa grija pentru cuvântul scris, pentru structura logică și cursivă a firului cărții. Lecturând cartea, ni se desfășoară în fața ochilor minții câteva aspecte demne a fi subliniate în cele ce urmează.

Prima parte a descrierii vieții profesorului Gheorghe N. Leon este dedicată în mod natural vieții de familie. Autoarea, pornind de la premisa că familia reprezintă fundamentul dezvoltării unei persoane, a reușit să realizeze un veritabil tablou dinamic al familiei Leon. Familia, greu încercată de tragicul deces al mamei, trece peste aceasta datorită devotamentului tatălui, care, la rândul lui fiind profesor găsește resursele lăuntrice necesare pentru creșterea și educarea copiilor săi. Renunțând practic la relațiile sociale cu lumea, tatăl profesorului Gheorghe N. Leon se dedică familiei sale. Densitatea și intensitatea relațiilor de familie sunt descrise de profesorul Gheorghe N. Leon în următoarea frază „Și totuși n-a avut mai buni prieteni decât noi, precum și noi n-am avut prieten mai desăvârșit decât dânsul”- excelent surprinsă de către autoare. Tot din rândurile dedicate familiei aflăm, cu tristețe, că profesorul Gheorghe N. Leon nu a fost singurul membru al familiei care a resimțit asprimea regimului comunist.

În ce privește educația, definitivă pentru destinul universitarului Gheorghe N. Leon a fost etapa studiilor în străinătate, la Jena – Germania. Având ca model pe tatăl său – rector al Universității din Iași - profesorul Gheorghe N. Leon, rămâne ancorat în mediul universitar și după absolvirea Facultății de Drept din Iași.

Capitolul dedicat activității universitare ne prezintă atât munca profesorului, strădaniile sale pentru a îmbunătăți activitatea didactică, cât și recunoașterea meritelor acestuia. Astfel, sunt documentate pe parcursul celor două subcapitole aspecte din viața facultăților unde profesorul Gheorghe N. Leon și-a desfășurat activitatea: Facultatea de Drept din Cluj, Facultatea de Drept din Oradea, Facultatea de Drept din București.

Totodată, nu este uitată nici contribuția universitarului Gheorghe N. Leon la dezvoltarea doctrinei economico-financiare în țara noastră, acesta fiind unul dintre cei care s-au aplecat cu abnegație asupra rolului dreptului financiar în sistemul de drept din țara noastră. Profesorul Gheorghe N. Leon realizează „o veritabilă incursiune în istoria finanțelor și în teoria impozitelor, a creditului public și a bugetului.” În această ordine de idei, a abordat problematici specifice dreptului de proprietate, dreptului agrar, regimul exploatării resurselor naturale, în special petrolul, infrastructura, valorificarea prioritară a industriei mici și mijlocii și altele.

Universitarul Gheorghe N. Leon s-a implicat activ și în viața politică. Din cuprinsul cărții, aflăm că această implicare s-a dovedit a fi benefică pentru instituțiile unde a activat, fiind considerat de către unii colegi de partid chiar “inflexibil și econom”.

În altă ordine de idei, se impune a fi menționat faptul că amplitudinea carierei universitare a profesorului Gheorghe N. Leon, precum și implicarea acestuia în politică a universitarului Gheorghe N. Leon aveau să îi aducă și suferințe. Astfel, universitarul Gheorghe N. Leon a făcut obiectul activității specifice de investigație, primele note informative fiind regăsite în arhivele serviciilor de informații de

dinainte de 1944. În aceste note, profesorul Gheorghe N. Leon era caracterizat ca fiind un „element capabil”, având relații bune în Germania.

Odată cu instaurarea regimului comunist, activitatea politică a universitarului este trecută prin filtrul „eliberator” a celor care dețineau puterea la acel moment. Între concepțiile liberale ale juristului și finanțistului Gheorghe N. Leon și idealurile comuniste exista o contradicție vădită, Leon exprima opinia că „fundamentul progresului social este forța creatoare a individualității umane, neputând concepe ideea de progres fără afirmarea personalității umane”.

Prin interogatorii, anchete, percheziții, arestări, condamnări se conturează o bătălie pe care universitarul Gheorghe N. Leon o va duce practic, până la sfârșitul vieții. Această luptă a fost dată în primul rând pentru a-și apăra ideile și activitatea anterioară, iar ulterior pentru însăși supraviețuirea sa în cadrul prescris de normele regimului comunist. Lucrarea supusă atenției noastre oferă nenumărate aspecte de fapt documentate, aspecte care sunt prezentate de multe ori în paralel cu norme juridice în vigoare la momentul acelor fapte. Astfel, autoarea lasă cititorului posibilitatea formării unei opinii cu privire la rolul și locul universitarului Gheorghe N. Leon în viața universitară și politică a țării noastre, aprecierile personale sale personale nu dau verdicte, ci doar indică interpretări punctuale, concrete. Unul dintre multele aspecte cu implicații juridice importante este și acela că în timp de Gheorghe N. Leon era întemnițat la Sighet, instanța care l-a condamnat constată următoarele: „având în vedere că acuzatul, deși legal citat nu s-a prezentat înaintea Curții spre a-și formula vreo apărare, astfel că și această împrejurare Curtea o socotește o recunoaștere în plus a faptelor sale”.

După mai bine de 10 ani de detenție în închisorile comuniste din România, universitarul Gheorghe N. Leon a decedat la data de 29 decembrie 1959 în penitenciarul de la Râmnicu-Sărat. Autoarea nu lasă tristețea să ne cuprindă întrutotul, aducând în atenție procesul fostului comandant al penitenciarului în perioada în care își executa pedeapsa Gheorghe N. Leon - Alexandru Vișinescu, în prezent condamnat în primă instanță la 20 ani închisoare.

Cred că viața și activitatea profesorului Gheorghe N. Leon poate fi circumscrisă principiului relevant de cronicar. Cu toate că a avut o anumită influență asupra vremurilor, prin calitatea personală, prin calitatea activității academice, precum și prin calitatea activității politice, totuși universitarul Gheorghe N. Leon a fost devorat de vremurile sub care a trăit.

Vă invit așadar la lectură, iar mai apoi la reflecție, pentru că această lucrare are toate argumentele să vă determine faceți aceste lucruri!

Oradea, 27 iulie 2015

Dr. Cristian Dumitru Miheș

CHAPTER I.

THE HYSTORIOGRAPHY OF THE PROBLEM

The legislative modifications influenced and have even nowadays a great impact on the financial science (on public financial law, fiscal law, etc.).

The representative theoreticians and improvers of the above mentioned domain have always tried to find constants and principles to fight against the negative effects of these fluctuations of legal regulations, involving those of the financial phenomenon.

In the following we will try to identify the works and interpretations of some authors in which the ideas and conceptions of Professor Gheorghe N. Leon are present.

The didactic creation and activity of Gheorghe N. Leon was subjected to some analyses and researches from different points of view, but mostly from the economical angle of the phenomena. We cannot arrogate to ourselves the quality of a specialist in the economical approach, so that our study will consider, substantially, the juridical part of his work.

From all the works and articles containing notes about Leon, one can most of all discover his scientific conceptions and only a few information about his identity, about the circumstances of the period of his activity or about his initiatives and actions throughout his career.

These can be considered to be the limits of the documentations. In these circumstances we consider that through valorization of some novel archive sources we can offer a new perspective in emphasizing the personality of this professor and politician.

Among the researches about Gheorghe N. Leon, two authors are standing out, whose works have the primary object of presenting some considerations upon the contributions of the professor in the economic sphere¹.

¹ See Gheorghe Popescu, „The economic concept of Gheorghe N. Leon”, in vol. *European Transition and Integration*, Iași, Editura Sedcom Libris, 1996, p. 429-438, Idem, *Economic Development of Romania in Territorial Aspect 1900-1985*, București, Editura Sincron, 1994 and

The problem of the terminology and of the content of the economic cycles² was even by Gheorghe N. Leon approached; who mentioned that in that period the implicit research of the economic crises had gained momentum.

During our process some of the concerns in creating some biographies from the university life from Cluj³ had also kept our attention. These projects are strengthening our belief in the existence of a real tradition in economic-financial higher education. This way were the specialized university chairs organized, within which, loyal to the principles and the rigours of the academic life, professors like Gheorghe N. Leon (Financial Science, Finances), Petre Poruțiu (Commercial Law) etc. assured the theoretical and practical education of the students.

The ideas and theses of Gheorghe N. Leon in the domain of the financial subject were appreciated also by other authors over the years. We can mention as an example a work by Professor Nicolae N. Leon, in whose content some considerations of the above mentioned about the budgetary process and about the category of people involved, respectively the credit release authorities⁴ are also outlined. Expanding our documentary basis we can also find in Nicolae N. Leon's works other theoretical constructions which are based on the considerations of his

Idem, *The Evolution of Economic Thought*, 3d revised edition, completed and actualized, Cluj, Editura Academiei Române și Editura Cartimpex, 2004 (Gheorghe Popescu, describing the life and work of some representatives of the German historical school, states that the solid basis of the knowledge of Leon was formed also under the guidance of his tutor for his doctoral dissertation, Lujo Brentano), respectively of Flavius I. Rovinaru, „The Theory of Economic Cycles in the Romanian Economic Thought in the Inter-War Period. Study upon the Approaching Proposed by Professor Gheorghe N. Leon” (in the following *The Theory of Economic Cycles...*), in *The Journal of Young Economists*, Craiova, Editura Universității din Craiova, nr. 3/2004, p. 131-136, and Idem, „The Directed Economy and the Free Economy in the Romanian Liberal Economic Doctrine. Study upon the theoretic speech of Professor G. N. Leon”, in *Studia Universitatis Babeș-Bolyai, Series Oeconomica*, Cluj-Napoca, Editura Universității Babeș-Bolyai, vol. 49, nr. 1/ianuarie 2004, p. 49-56.

² Depression, redressing, prosperity, tension and economic crisis.

³ In the pages of this volume we can find reference also about the activity of Professor Gheorghe N. Leon. See Dumitru Mățiș, Gheorghe Popescu, *Oeconomica Napocensis 1920-2010*, Cluj-Napoca, Editura Imprimeria Ardealul, 2011, p. 21, p. 30 and p. 112 and Gheorghe Ciobanu, Gheorghe Popescu, *Department of Economic Politics from Cluj 1919-2010*, Cluj-Napoca, Editura Imprimeria Ardealul, 2010, p. 15 și p. 42

⁴ Nicolae N. Leon, *The Control of the German Public Finances in the Budgetary System*, București, Editura Cartea Românească, 1929, p. 15. This way, it is revealed that in the opinion of Gheorghe N. Leon, before we are starting any analyses upon the control of the budgetary execution, we cannot neglect the conceptual clarification of the functions of the accountants in relation to the credit release authorities. See Gheorghe N. Leon, „The Control of the Budget”, in *Journal of Public Law*, București, year II, nr. 4, 1927, p. 534. We mention that even in the current legislation the role and responsibilities of the credit release authorities are clearly defined. See art. 20-22 from Law no. 500 from 11 July 2002 – Law regarding to public finances, published in *The Official Journal of Romania*, no. 597/13.08.2002

brother⁵. In order to understand the causative relationship between public finances and the economic life of the state, Nicolae N. Leon takes into consideration some opinions of Gheorghe N. Leon, which can be grounded and verified from a methodological and conceptual point of view.

The applied value of the university lectures published by Gheorghe N. Leon was recognized even by the professor of the Academy for High Commercial and Industrial Studies from Bucharest, I. Răducanu⁶.

The professor's work exercised a long-term and beneficial influence on the thinking of some contemporary theoreticians, who reminded without hesitation in their works the theories sustained by Leon over the years⁷. In the same time, we should mention that also the academician N. N. Constantinescu released studies and critical analyses about the economical thinking of some important authors like Virgil Madgearu, Gheorghe Zane and *Gheorghe N. Leon*⁸.

Even if we would like to present in details the published literature related to our research subject, probably, taking into consideration the inevitable omissions, we were unable to respect the principle of completeness as it would have been indicated to realize a complete research. But we do consider that our references and enumerations are relevant for the demonstration on one hand of the implication of Gheorghe N. Leon in the real problems of the financial science and on the other hand for the recognition of his merits in this domain.

⁵ Nicolae N. Leon, *The Finances of the State and the Economic Circumstances* (in the following *The Finances of the State and ...*), București, Editura I. E. Toruțiu, 1944, p. 53, p. 57, p. 113, p. 116 and p. 118. There are quoted aspects about: classification of the taxes according to their basic characteristics: the monopolies of the state; the matter of public expenses. As a particular detail we mention that the volume studied by us was dedicated by the author on one hand to the memory of „Professor Dr. Nicolae Leon – former Rector of the University from Iași” and on the other hand „cu profound admiration and respectful tribute to Professor Victor Slăvescu”.

⁶ Ion Răducanu, *Course of Finances*, București, Academia de Înalte Studii Comerciale și Industriale, f.a., p. 41 and foll.

⁷ We enumerate here the volumes: Dan Drosu Șaguna, Dan Șova, *Public Financial Law*, București, Editura All Beck, 2005, p. 9 and p. 15 (being adopted aspects regarding to the problematic of the relation between the financial resources of the society and public resources: historical reference points of the Romanian public finances); Mircea Ștefan Minea, Cosmin Flavius Costăș, *Public Financial Law*, vol. I *Financial Law*, București, Editura Universul Juridic, 2011, p. 19, p. 20, p. 26, p. 79 and p. 98 (here appear references to the definition and characteristics of public finances: considerations about the budget of the state; methods of estimation of the budgetary incomes).

⁸ A se vedea N. N. Constantinescu, *Dictionary of Economical Politics*, București, Editura politică, 1974, p. 273 and Idem, *The Monopolist Capitalism in Romania*, București, Editura politică, 1962, p. 203 (in this work the author is referring to “the politics of subordination and use of the organ of the state by the financial oligarchy”, aspect „theorized and sustained by the bourgeois economists beginning with V. Madgearu, O. Tăslăoanu, G. N. Leon, Gh. Zelentin” etc.).